

Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

BM-II.059.1.318.2025

Warszawa, /elektroniczny znacznik czasu/

Pan
Szymon Hołownia
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku,

w odpowiedzi na interpelację nr 10540 Pani Posłanki Ewy Kołodziej wraz z grupą posłów, w sprawie zmiany zasad przyznawania świadczenia, tzw. renty wdowiej zgodnie z ustawą o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, proszę przyjąć poniższe wyjaśnienia.

Ustawa z dnia 26 lipca 2024 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1243) wprowadziła od 1 stycznia 2025 r. nową regułę zbiegu prawa do renty rodzinnej po zmarłym małżonku z prawem do własnego świadczenia o charakterze emerytalno-rentowym. Przepisy tego aktu przewidują, że w przypadku zbiegu prawa do powyższych świadczeń, począwszy od 1 lipca 2025 r., jedno świadczenie wypłacane będzie wdowie lub wdowcowi w całości, a drugie w wysokości 25% (w okresie przejściowym, tj. od 1 lipca 2025 r. do 31 grudnia 2026 r. będzie to 15%). Tym samym, przywołana ustawa wprowadza nową regułę zbiegu prawa do nabytej renty rodzinnej, którą wnioskodawcy ustawy nazwali „rentą wdowią”.

Wdowy lub wdowcy ubiegający się o ustalenie nowej reguły zbiegu prawa do renty rodzinnej po zmarłym małżonku oraz prawa do innego świadczenia emerytalno-rentowego muszą spełnić warunki:

- osiągnięcia wieku emerytalnego określonego w art. 24 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych;
- pozostawania we wspólności małżeńskiej do dnia śmierci małżonka;
- nabycia prawa do renty rodzinnej po zmarłym małżonku nie wcześniej niż 5 lat przed osiągnięciem wieku emerytalnego określonego w art. 24 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych;
- niewstąpienia w nowy związek małżeński (wypłata świadczeń w zbiegu na zasadach tzw. renty wdowiej będzie ustawała z dniem poprzedzającym dzień zawarcia nowego związku małżeńskiego przez osobę uprawnioną).

Ustawa wprowadza limit pobieranych w ramach tzw. renty wdowiej świadczeń w zbiegu do poziomu trzykrotności najniższej emerytury (wynoszącej od marca 2025 r. 1 878,91 zł), tj. do kwoty 5 636,73 zł.

Wskazane warunki wynikają z konieczności skierowania renty wdowiej do osób najbardziej potrzebujących, które w sposób dotkliwy także finansowo odczuły stratę osoby bliskiej, a ze względu na wiek nie mają możliwości samodzielnego poprawienia swojej sytuacji bytowej. Ograniczenia te służą skierowaniu uprawnień do nowej reguły zbiegu do osób, które prawo do renty rodzinnej po zmarłym małżonku nabyły w końcowym okresie aktywności zawodowej lub po jej ustaniu, a zatem praktycznie utraciły możliwość polepszenia swojej sytuacji majątkowej.

Jest to rozwiązanie kompromisowe, wynikające z konieczności włączenia omawianego instrumentu do systemu emerytalno-rentowego w sposób uwzględniający zarówno

oczekiwania wnioskodawców projektu obywatelskiego, jak i możliwości Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz budżetu państwa, z którego dotowany jest FUS.

Renta wdowia nie jest odrębnym świadczeniem, lecz stanowi szczególną instytucję w systemie ubezpieczenia społecznego, wprowadzając uprawnienie do pobierania dwóch świadczeń jednocześnie (jednego w całości, drugiego w części). Ze względu na odmienny charakter tego uprawnienia od renty rodzinnej, ustawodawca inaczej określił warunki uzyskania prawa do pobierania tych dwóch świadczeń, uznając, że osobom, które utraciły partnera na późnym etapie życia trudniej jest dostosować się do nowej sytuacji niż ludziom młodszy. Rzeczono uprawnienie stanowi inną konstrukcję prawną niż renta rodzinna i z tego względu może podlegać innym regułom nabywania uprawnień oraz ograniczeniom - jak w przypadku limitu wysokości pobieranych świadczeń.

Pragnę zauważyć, że na gruncie systemu emerytalno-rentowego podstawowym instrumentem, który po śmierci ich małżonka stanowi wsparcie dla osób samotnie wychowujących dzieci jest renta rodzinna. Jest to świadczenie z ubezpieczenia społecznego, mające zapewnić środki pieniężne po śmierci ubezpieczonego tym spośród członków jego rodziny, którzy wraz z jego śmiercią utracili żywiciela. Renta rodzinna ma zatem majątkowy i zarazem alimentacyjny charakter. Prawo do renty rodzinnej powstaje w razie ziszczenia się ryzyka ubezpieczeniowego w postaci śmierci żywiciela rodziny, a jej celem jest zapewnienie ustawowo określonej grupie podmiotów (mowa o rodzinie ubezpieczonego i jego bliskim, którzy pozostawali pod jego pieczę albo w których utrzymaniu uczestniczył bezpośrednio przed śmiercią) kompensaty środków utrzymania utraconych bądź pomniejszonych wskutek jego zgonu.

Podstawową funkcją renty rodzinnej jest czasowe zapewnienie środków egzystencji rodzinie utrzymywanej przez zmarłego ubezpieczonego, przede wszystkim jego dzieciom. W stosunku do wdów ustawodawca przyjął, że powinny one własną pracą zapewnić sobie środki utrzymania. Zasada ta jest złagodzona jedynie ze względu na szczególne okoliczności, tj. wiek lub niezdolność do pracy oraz wychowywanie dziecka (niepełnoletniego lub całkowicie niezdolnego do pracy) uprawnionego do renty rodzinnej.

Zasady nabywania prawa do renty rodzinnej oraz ustalania jej wysokości zostały ściśle określone przepisami ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Zgodnie z art. 65 ust. 1 tego aktu, renta rodzinna przysługuje uprawnionym członkom rodziny osoby, która w chwili śmierci miała ustalone prawo do emerytury lub renty z tytułu niezdolności do pracy lub spełniała warunki wymagane do uzyskania jednego z tych świadczeń.

Zgodnie z art. 70 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych prawo do renty rodzinnej przysługuje wdowie, jeżeli w chwili śmierci męża osiągnęła wiek 50 lat lub była niezdolna do pracy, a także kiedy nie osiągnęła tego wieku, ale wychowuje co najmniej jedno dziecko, które nie ukończyło 16 roku życia i jest uprawnione do renty rodzinnej po jej zmarłym mężu. Jeśli dziecko kształci się w szkole, wdowie przysługuje renta rodzinna po zmarłym mężu do ukończenia przez nie 18 roku życia. W przypadku sprawowania pieczy nad dzieckiem całkowicie niezdolnym do pracy oraz do samodzielnej egzystencji lub całkowicie niezdolnym do pracy i uprawnionym do renty rodzinnej, świadczenie to przysługuje wdowie bez względu na wiek dziecka. Zgodnie z art. 70 ust. 2 wskazanej ustawy uprawnienie do renty rodzinnej przysługuje też wdowie, która ukończyła 50 lat lub stała się niezdolna do pracy, nie później jednak niż w ciągu 5 lat od śmierci męża lub od zaprzestania wychowywania dziecka do 16 roku życia (18 roku życia,

jeśli dziecko się uczy), bądź też od zaprzestania wychowywania dziecka uznanego za całkowicie niezdolne do pracy.

W przypadku małżonka wychowującego małoletnie dziecko, ustawodawca zdecydował zatem o złagodzeniu warunków uprawniających do renty rodzinnej, umożliwiając nabycie prawa pomimo nie osiągnięcia przez niego wieku 50 lat. Złagodzenie tego warunku przekłada się w istotny sposób na możliwości nabycia uprawnień przez osoby młodo owdowiałe.

Przepisy ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych wprowadziły jednolite zasady nabywania prawa do renty rodzinnej przez wszystkie osoby uprawnione do tego świadczenia. Każda wdowa i wdowiec ma prawo uzyskać rentę rodzinną z tytułu śmierci współmałżonka, o ile spełnia ustawowe kryteria.

Zapewniam, że w Ministerstwie Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej badane są wszystkie postulaty zgłaszane przez świadczeniobiorców, również te dotyczące zmiany przepisów emerytalno-rentowych. Wszystkie zgłaszane uwagi są dla Ministra istotną wskazówką przy podejmowaniu działań zmierzających do doskonalenia systemu emerytalnego.

Jednocześnie, ze względu na fakt, że każda zmiana w systemie emerytalnym niesie ze sobą poważne konsekwencje finansowe i dotyczy wielu osób, propozycje wprowadzenia nowych rozwiązań dotyczących tego obszaru winny być dokładnie analizowane. Dotyczy to również rozszerzenia kręgu osób uprawnionych do renty wdowiej. W każdym przypadku - biorąc pod uwagę aktualną i prognozowaną sytuację Funduszu Ubezpieczeń Społecznych - będzie się ono bowiem wiązało z koniecznością zwiększenia dotacji do funduszu z budżetu państwa. Kluczowe w tej sprawie pozostaje stanowisko Ministra Finansów i Gospodarki, zgodnie z którym aktualne rozwiązania odpowiadają możliwościom budżetu państwa.

W Ministerstwie Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej prowadzone są - na podstawie danych przekazanych przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych oraz inne organy rentowe zajmujące się wypłatą świadczeń w zbiegu - analizy i gromadzone statystyki dotyczące renty wdowiej. Zgodnie z art. 16 ustawy z dnia 26 lipca 2024 r. wszystkie zgromadzone dane będą wykorzystane w przeglądzie świadczenia. Rada Ministrów dokona w 2028 roku weryfikacji wskaźnika wysokości świadczeń w zbiegu. Jej celem będzie ocena zasadności jego podwyższenia, uwzględniająca na tle sytuacji społeczno-gospodarczej kraju położenie osób uprawnionych do wypłaty świadczeń w zbiegu. Będzie to również okazja do całościowego przeglądu przepisów dotyczących renty wdowiej - w tym określających krąg osób uprawnionych do korzystania z tego rozwiązania.

Z wyrazami szacunku

z up. Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

Aleksandra Gajewska

Sekretarz Stanu

/-kwalifikowany podpis elektroniczny-/